

Ion Barbu sub „sabia lui Damocles”

Abstract

Ion Barbu (a mathematician and a poet, on his true name, Dan Barbilian) embodies a different "formula" of the destiny through creation. After wandering through several initiation stages, his poetry arrives to a complete hermetism, too early achieved. He brings sporadically his contribution to the literary life, always received with increased interest. Ion Barbu becomes a legendary presence, haloed by a biography similar to that of Mateiu Caragiale, in the world of the Bucharest coffee shops. At his table in Cap?a, surrounded by flatterers and friends, the mathematician writes his math courses watered by numerous filter coffees. In 1944 he was a teacher at the Mathematics Faculty in Bucharest, fully dedicated to problems of axiomatic algebra. Active supporter of the right wing politics, which is often reproached to him by close and not so close friends, Ion Barbu takes to studying mathematic equations, writing in the same time a rich scientific journal. He detaches consciously from the realities of the surrounding world that he ignores completely. Cherished as a science person, of exact science, he is reprimanded because of his decadent lyrical discourse, descended to the level of playfulness and "emptied" of meanings or coherence, which, in the end, brought the poet's salvation, a poet who, just like Arghezi, Blaga or Bacovia, was "encircled" by the times he lived. His legionary sympathies as well as some of his occasional poetries shed dark clouds on his destiny. His enemies, quite numerous, consider his poetry to be stupid or, at the best, strange. For them, the poet is somewhere below (but close to Picasso!) being catalogued as incompetent, therefore not dangerous or subversive, but meaningless. He lives his last 15 years of existence having permanently, on top of his head, like a Damocles' sword, his own past.

Ion Barbu (1895-1961) este pseudonimul literar al matematicianului Dan Barbilian. Prin volumele de versuri *După melci* (1921) și *Joc secund* (1930), poetul se alătură lui Arghezi, Bacovia și Blaga, formând cea mai strălucitoare constelație lirică a perioadei interbelice.

După 1930 activează tot mai mult în domeniul științific (în 1937 devine secretar general al Societății de Științe) și numai arareori în literatură. Totuși, intervențiile sale în presa culturală erau primite cu viu interes, poetul fiind el însuși întruparea unui personaj excentric, devorat de pasiunea pentru proza lui Mateiu Caragiale, pe care o admira necondiționat. Frecvența

Capșa, unde avea masă rezervată și țuteri. Erudit în domeniul artelor, rafinat interpretat al culturilor franceză, engleză și germană, pe care le cunoștea de la sursă, matematicianul-poet își încânta convivii prin vervă și inteligență, printre aceștia aflându-se și alți protagoiști ai vieții literare și anecdotice de culise, precum I. Minulescu, N.D. Cocea, Șerban Cioculescu, Oscar Lemnaru, N. Davidescu, C. Cristobald, I. Iancovescu, Neagu Rădulescu și alții.

Contemporanii, dar și posteritatea au consemnat simpatia poetului față de miscrea legionară, blestemul acestui fapt atârnând ca o altă sabie a lui Damocles de-a

supra destinului său până la sfârșitul vieții. Din fericire, legile gravitației politice n-au acționat, cum s-a petrecut cu scriitorii de anvergură intelectuală apropiată (Crainic, Pillat, Gyr, Voiculescu), între altele, pentru că Ion Barbu era și un foarte valoros om de știință.

Anul 1944 îl găsește profesor la Facultatea de Matematică din București, consacrat eminentamente problemelor de algebră axiomatice și cursurilor ținute la Universitatea din București. Pe de altă parte, Ion Barbu este spectator, nu o dată incriminat, al evenimentelor ce se derulează imprevizibil și periculos pe scena vieții românești. În „Dreptatea” (seria a II-a, an I, nr. 12), la rubrica *Perna cu ace*, chiar bunul său prieten, Oscar Lemnaru, evocă, în articolul *Cafeneaua de odinioară*, și figura indezirabilă a poetului; „Din cioburile rătăcite ale amintirilor încercăm să refacem atmosfera de boemă de altădată, când între «Corso» și «Capșa»... se desfășura apriga viață a cancanurilor, a intrigilor de culise, a glumelor cu țintă precisă, a calambururilor, astăzi decolorate de tragedia evenimentelor abătute asupra pământului. Multă dintre oamenii acestor vremuri au întreprins funerara călătorie spre ținuturile neantului (...) Ceilalți, slavă Domnului, sunt în viață și de două trei săptămâni, grație generozității destinului, au reapărut, reluându-și locurile și titlurile trecute vremelnic în posesia celor mai triste usuratori pe cari i-a înregistrat istoria țării noastre (...) La «Capșa», Șerban Cioculescu împreună cu subsemnatul pândeam clientii și le turnam în șvarțul veritabil cățiva stropi de calambur, surogat de glumă și de spirit cum hotărâseră să numească începăturile noastre unii confrăți. Ion Barbu, poet și matematician, calculă câte zile mai are până să încchine formidabilul său imn lui Hitler... Ne-ar face placere să-i cunoaștem și azi opiniile pentru că desigur și le-a schimbat.”

După închiderea rubricii *Perna cu ace* (2 sept.-4 dec. 1944) din „Dreptatea”, titlul ei revine sub o altă, *De la Apus la Răsărit* (semnată A.B.C. și Styx), primul vizat fiind Ion Barbu: „Cu prilejul unei tragedii jucată în Piața Teatrului național, poetul matematician (cu limbaj cifrat, adică)

MINISTERUL INVATAMANTULUI PUBLIC *Adm. au*
 DATORIA PENSUMARILOR *Propriu-pozitiv*
CHESTIONAR

FOTOGRAFIA *(JUD)*

1. Numele de familie: BARBILIAN DAN
 Profesie: **Tehnician în municii în tramele Cont. Borsig**
 Dacă este nume de nume în raza: **Profesor** **graua post-univ.** **specialitate:** **matematică**
 Perioada: **1905-1918** **înaintea** **pe profesie** **principalele** **matematice**
 Cetatea: **București**
 Adresa în anul: **Str. Carol Darea 8, București** **în** **19**
 În cimitir: **Gropiusburg** **fără** **Micăl** **pe România**
 Călătorii - văzut - discutat - cunoscut
 Soția (numele de familie insărcină de către): **Gardie Hosenfelder**

Data nașterii în anul: **prof.univ. Stefan: 3. I. 1872** **Direcția No. Direcția 3506 / 1908**
 Adresa actuală: **Strada Carol Darea 8, București** **pe** **proiect**
 Direcția sau instituție scola, judecătărie și comunitate unde funcționase:
Facultatea de Matematică și Fizică, Univ. București
 Încadrarea (definită) studii profesionale, temporale, semperiale, atât de la vîrstă:
Profesor universitar definitiv la Colegiul de Aplicații
 Vechimea în cimpul muncii (profesională și socială): **22 ani și jumătate**
de la 15 Septembrie 1925 fără întărirea, la 15 octombrie 1930 (muncile
privata-muncilor publice)

Cite săpt. și se să se mai bucură în afara de Muncă: **Acum la Amintările**
Sociale, Ministerul Muncii, din Martie 1930 **peste la sfârșitul**
lunii Septembrie 1930

Momentul plecării cu bătrânețe de Sos sau întrebuințare personală (domeniul, echipă, compozitie, etc.)
Doar afara, fără să ești legătură

Dacă nu și nu și se să se compere în cinci de ani de la sfârșitul bucurării de către:
Nu am

Părinți: **Nu am**
 Părinți: **Nu am**

*) Se va scrie raportul cu litera de tipă

Dacă nu există date în certificatul decesului, pe care este, să se ia parere din partea:							
O. doctor, O. medicul tratător, în formularul care vă face în baza:							41
Concediu Dacă nu sunt consemnat pe acte legale de naștere și căsătorie: <u>Niciunul</u> , Sangele meu 15 Octombrie 1944, parintele: <u>Ilie Marinescu</u> , 1912, pentru fructele prelucrate Sunt obiceiul în ceea ce încearcă <u>Fructele bozorului</u> .							
5. Starea medicală: <u>Cerurgie la 1917</u> <u>Groză</u> <u>lebilod</u> în <u>restarea</u> . -Considerat în general <u>Sănătos</u> de <u>Atât de multă</u> de <u>Grădini</u> . Cinstea medicală actuală spunea că: <u>Trăiește</u> . Cinstea de naștere: <u>Trăiește</u> . Mobilizare: <u>Pentru front</u> <u>parintele boala</u> . în ce timp și unde aș fi trebuit să compără: <u>Niciun loc să compăre</u> . Gradul te mobilizare: <u>În război</u> <u>țară</u> <u>de lucru</u> ; <u>publicătate</u> . Gradul te demobilizare: <u>În război</u> <u>țară</u> . Decursoare medicală legată de numele altă persoană, unde, când și genul: <u>Niciuna</u> .							
Indisponibilitate: <u>fructura</u> <u>grădinarului</u> <u>Dacă</u> .							
6. Membri de familie.							
	NUMELE	Dacă migrat	Cognoscute numele bunăstătării și adresă de adresa	Cognoscute numele bunăstătării din partea unei prieteni	Cognoscute numele bunăstătării din partea unei prieteni	Aproape cognoscute numele bunăstătării din partea unei prieteni	De posibil de către un prieten?
Totu	<u>Constantin</u>	24. VI 1920	<u>Popescu</u> <u>Indreacă</u> , <u>Vrancea</u>	Niciu	Niciu	Niciu	Niciuna
Mame	<u>Simona</u>	20 VII 1922	<u>Cornel</u>	<u>Popescu</u> <u>Florin</u>	Niciu	Niciu	Niciuna
Soț Soție	<u>Gerdu</u>	24. II 1920	<u>Popescu</u> <u>Ioan</u> <u>Mihai</u>	<u>Zdr. Gheorghe</u> <u>1. I. 1920</u>	<u>Iosif</u>	<u>Iosif</u>	Niciuna
	<u>Nic. Gheorghe</u>						
Copii							
Păpuși familiei	<u>Nic. Gheorghe</u>						

LA FORMARE IN SERVICIU		
		in prezent
Functiunea	salariat de profesor suplimentar de licență	salariat de profesor universitar
Sectiunea studiilor	salariat de profesor universitar licențiat în cadrul unei facultăți cu cota mică de licențiat	salariat de profesor universitar cursuri mici de licențiat
	Nu am	
Copii		
Părinți	Tatăl-mănușă: profesor de magistrat și o cota de licențiat la universitate Mătușă-mănușă: profesor	Mătușă-mănușă: profesor Tatăl-mănușă: profesor de licențiat la universitate la universitate
Fratri		

Observație: (Dacă nu mai vrei să te completezi în legătură cu răsturnarea cursurilor sau nu-ai vrea să schimbi o anotătere)

Confid: scrierileme datele de mai sus și sunt disponibile de examinare în:

Data 4 Martie 1949

Semnatrice
D. Bărbilă

NOTA: — Atenționare că nu li datează prima dată și se recomandă.

patrula încruntat cu unul, două sau chiar mai multe pistoale (...) Poetul cu pricina, autorul unui admirabil poem adresat providențialului Adolf Hitler, a «compus» o scriere pe care a adresat-o S.S.R.-ului. Epis-tola are scopul să arate că poetul ermetic își recunoaște greșeala, că își face *mea culpa*, că admiră infinit armatele U.R.S.S.-ului și că de-acum înainte va fi om de treabă¹¹

În același an, „Scânteia” (nr. 39, 29, oct., 1944) publică fără semnătură articolul *Epurarea scriitorilor*, o „somatie” adresată Societății Scriitorilor, fiindcă nu procedase încă la o epurare de tipul inițiate de Comitetul provizoriu de conducere al ziariștilor. Cu această ocazie, „Scânteia” își asumă sarcina de a oferi o listă urgentă cu epurabili, între care se numără Ion Barbu („poet care a purtat cămașa verde”) și Lucian Blaga („fost subsecretar de stat la externe în guvernul Goga-Cuza”). Momentul corespunde perioadei când poetul începe să adnoteze, pe albitura paginilor publicației „Gazeta Matematică”, propriile comentarii, cele mai multe destinate elucidării unor frâmântări, de-a dreptul obsesive, din domeniul algebrei. Insolitul *Jurnal* ocolește prezentul terorizant, scos cu vădită intenție în paranteză. Excepție face ultima consemnare, despre care se va vorbi la momentul potrivit. Având în vedere auto-impusa „tăcere”, metaforic se poate afirma că, asemenea legendarului Ulysse, poetul își cetuișe timpanele. Dacă intenția s-a dovedit iluzorie, determinarea totuși impresionează. Merită, de aceea, consemnate cele 65 de adnotări referitoare la problemele de geometrie care îi absorbisera preocupările și în care analizează teorii, le emendează și evocă, omagial, mari figuri ale științei. Prin efortul de abstragere din lumea reală, *Jurnalul de creație* este remarcabil și instructiv.

Muștenia nu-i lasă indiferenți pe detractorii lui Ion Barbu, resentimentarii de conjunctură și aşa-numiții „lupi tineri”. Și unii, și ceilalți îl provoacă insistent. Aurel Ba-

¹ În "Dreptatea", nr. 87, 6 dec. 1944: vezi și Ana Selejan, *Trădarea intelectualilor*, Transpres, Sibiu, 1992, p. 25.

2 „România liberă” nr. 172 și 181 din 21 febr. și, respectiv, 2 mart.1945.

ranga scrie în 1945² două articole potrivnice lui Ion Barbu, *Note despre poezia hermetică și Cele patru năpărări ale lui Ion Barbu*, în care etapele de evoluție ale liricii barbiene sunt investite cu semnificații politice. Lăuntric, efectul este devastator – deși Barbu afișă în continuare o atitudine mai degrabă imper-turbabilă – determinându-l să aleagă claus-trarea, ca soluție de ultim moment: „Mult iubitule Domnule Stoilov, În vederea conferinței Dumitale de astăzi, am amânat ora de curs, pe care o aveam cu studentii de la 2 ½ la 4 ½. Mă pregăteam tocmai să vin, să mă apropii de gândirea dumitale, care mi-a dat totdeauna cele mai mari încântări și câteodată chiar vertigiu, când tocmai îmi răsare înainte un anume scrupul! Confe-rița se ține la sala Dales, dar în cadrul In-stitutului Francez. Știi ce reputație de galofob mi-au creat dușmanii mei din cafenele și redacții, mie, a cărui întreagă literatură e tributară cătorva mari surse franceze, inaccesibile! Sunt laș. Mi-e teamă că mâine chiar voi fi citi cu spaimă în «Dreptatea» o impro-vizație în gustul următor, făcută să-mi înnegrească întreaga zi: Citezanța unui profascist notoriu: «Ieri, la conferința în limba franceză a rectorului S. S., ținută sub auspiciile Institutului Francez, publicul a fost scandalizat și abia și-a conținut revolta, zărind într-unul din staluri sinistra chelie și mustața de rău augur a unuia din strigoii cei mai avizi de sânge, aparținând unei lumi care, se pare, a apus odată pentru totdeau-na. Ce are acest personaj, bine cunoscut nouă, cu cadețele limbii lui Racine? Să se termine cu aceste provocări. Cerem arestarea fascistului Ion Barbu » Râzi, desigur. E, totuși, și subiect de oarecare melancolie în farsa de mai sus. Sunt nițel terorizat de notorietatea, prea caracterizantă, care mi s-a creat de unii. Trebuie să învăț din nou să fiu liber. Mă voi resemna să citeșc conferința Dumitale, cum am citit și *Gândirea axiomati-ică* din „Revista Fundațiilor”, pentru care am uitat să te felicit. Îți urez un succes aşa cum vrei Dumneata: nu de radio, ci de aulă.

Al Dumitale, pe vecie, D. Barbilian³. (30 ianuarie, 1945)⁴

Un an mai târziu, în 1946, apar noi articole în care, raportat la imperitivele con-temporaneități, poetul este blamat, direct sau indirect, în numele decadentismului. Un exemplu îl constituie Adrian Marino⁴.

Între 1944 și 1947, amiciția, probabil zdruncinată de unele remarci ale cunoscu-tului calamburist Oscar Lemnaru, continuă totuși. Ea constituie partea nevăzută a biografiei, fiind scoasă la lumină de Mircea Coloșenco în volumul amintit în *infra*. (vezi nota 2). Dialogul epistolar îi cuprinde pe Oscar Lemnaru⁵, Felix Aderca, Tudor Vianu, Nina Cassian, dar și pe matematicienii Șerban Gheorghiu, Aristide Halany, Hari-tina Soiculescu, documentele fiind majoritar inedite până în anul 2000. Din sutele de scrisori devenite mărturii de epocă se pot desprinde cel puțin trei componente relevante: *prima*, de abstragere, cât se poate, din față „prezentului”, *a doua* afectiv-confesivă, iar cea de *a treia* de prețuire științifică și lite-rară.

Corespondența poetului dezvăluie aten-tia binevoitoare arătată unora dintre mai tinerii confrății, prilej de a-și manifesta cu discreție, dar eficient adeziunea către noua artă, ce includea printre valorile ei și ide-alurile luptei de clasă. Comentariul la citirea poemului *Grivița roșie*, al lui Marcel Breslașu, datează din această perioadă. Scrisoarea însă e un amestec de ironie, cinism și... hermenetică literară din care se pot desprinde unele pasaje ilustrative: „Cât de bine sfătuist a fost instinctul dumitale artistic, folosind termenii speciali *manetă, ute-*cist, care se introduc în inima lucrului. Marea lecție a lui La Fontaine e folosita cu înțelep-ciune... Pasagiul «Grivița roșie, Grivița gre-vistă» e de o mândră elocuție. Dar bonomia înlăcrimată cu care redai forfotul străzii, ezitarea soldaților («Ce vreți, mai fraților!»). Ea îmi dă măsura unui Breslașu pe care îl presimt: prozatorul. (...) Exemplul dumitale trebuie să dea de gândit, nu mie poet revo-

³ Ion Barbu, *Opere*, II, Editura Univers Enciclopedic, București, 2000, ediție alcătuită de M. Coloșenco, prefață de Eugen Simion, p. 889.

⁴ „Națiunea”, an I, nr. 5, 24 mart. 1946 cu articolul *Decadența hermetismului*.

UNIVERSITATEA " GAI-PAHON"
FACULTATEA Filozofie
Cercul N.I.

16

CARACTERIZARE

pentru învățămînțul ideologic în anul scolar
1958-1959

Prof. Barbu Liciu Ion

(gradul, funcție, numele și prenumele)

1. Prevenția îi reușește să lipsească de la tineret.
2. Fregătarea pentru seminarii și programele reale sunt la seminariile noastre foarte bune. Problemele filozofice și ale fizicii din 26-28 XI 1958 și la congresul de vestire reușește să fie rezolvate într-o felicitate aproape totală.
3. Participarea la discuții este foarte bună, majoritatea elevilor a dat un răspuns bun.
4. Progresul realizat în ridicarea nivelului ideologic se observă cu progresul său.
5. Alte observații. De multe ori elevii nu cunosc problemele, nu se potrăgsa.
6. Aprecieră generală. Hesitări și căderi.
7. Propuneri privind încadrarea în învățămînțul ideologic pe 1959-1960. Problemele de construcție și abstracție.

Data: 19. iunie 1959

CONDUCATORUL CERCULUI,
Atenție!

M.P.

lut, ci poeților activi. Dumneata dovedești că se poate merge la poezia totală, care prinde în arderea ei multimile înfiorate, către poezia povestită de ultimul ei profet.”⁶

Pentru că opoziția față de persoana și opera poetului se manifesta fățiș, iar cursul evenimentelor nu prevăzea nimic bun, Ion Barbu publică în „Timpul”⁷ o precizare în care se dezice de legionarism și antisemitism. Aproximativ în aceeași perioadă numele sau artistic reapare în presă, prilejuit de publicarea poeziei *Dedicăție*⁸. De asemenea, în „Revista literară”⁹, este semnalată apariția unui număr din „Agoră” sub patronajul Fundațiilor Regale pentru Literatură și Artă, îngrijită de Ion Caraion și Virgil Ierunca. Colaborările din „Agoră” sunt exceptionale: Montale, Saba, Quasimodo, Barbu, Blaga.

Tot atunci, în „Revista literară”¹⁰, Ion Barbu publică *Protocol al unui club Mateiu I. Caragiale* pe care, ulterior, îl transcrie lui Tudor Vianu spre a-i cere opinia și a avea un punct de vedere competent asupra subtilităților de ordin formal-artistic¹¹ și deschiderii lor interpretative. Dacă adăugăm și propria încredințare, că versurile atunci tipărite, ale *Protocolului...*, reprezentau tot ce dăduse mai valoros literaturii române, poziția în fața vicisitudinilor politicului părea consolidată, mai ales că, în același număr al „Revistei literare”, Miron Radu Paraschivescu semna studiul *Comentarii la Protocol*, structurat în trei subcapitole, *Fondul, Realizarea formală, Perspectivele poeziei barbiene*.

Însă, imediat ce vreunul dintre numele ilustre reapărea literar, generația proletcultistă (pe punctul de a se constitui) îl atacă frontal. Ideologia este invocată deopotrivă

ca armă politică și unealtă artistică. Repozitionarea lui Ion Barbu este veștejtită de Zaharia Stancu în articolul *Aripile poeziei*¹², care minimalizează cu intenție contribuțiile marilor poeți interbelici: „Poezia generației mele a fost una cu orizont mărunt, întunecat. Poetii, cățî au avut aripi, le-au pierdut pe drum, se cuvine să mărturisim. Ultimele două decenii n-au fost prielnice poeziei înalte”. Insinuările loveste în Arghezi, Barbu, Blaga, Pillat, Voiculescu, integral anulați, prilej pentru Marian Popa de a comenta malitios că tocmai de la generația proletcultistă Zaharia Stancu „astepta altceva, cu adevărat elevat și cert zburător”¹³. Intervenția lui Zaharia Stancu se nutrește direct din lucrările celui de-al doilea Congres al Uniunii Sindicatelor Artiștilor, Scriitorilor și Ziariștilor, ținut în intervalul 18-19 octombrie 1947 și având printre vorbitori pe Gh. Apostol, Iosif Chișinevski, N. Moraru, Ion Pas, Ion Călugăru, Marcel Breslașu, Z. Stancu și alții. Printre cei mai vehemenți s-a manifestat Nicolae Moraru, înalt funcționar în Ministerul Culturii, communist ireconciliabil, care, referindu-se la viața literară românească interbelică, avansa ideea că aşa-zisa decadență și degenerare aparține creației din acel răstimp.

Având ca model directivele evenimentului menționat, Nestor Ignat afirmă că „arta burgheză este « artă » care ucide” și exemplifică din Picasso și Ion Barbu, adăugând: „Să luăm o pildă autohtonă, dintre multe altele: «La râpa Uvedenrode / Cu multe gasteropode / Suprasexuale / Supramuzicale: / Gasteropozi ! / Mult limpezi rapsozi / Moduri de ode / Ceruri eșarfă / Antene de harfă / Uvedenrode / Peste mode și timp / Olimp». Ce este aceasta ? O farsă de prost gust ? Așa va

5 Vezi corespondența cu Oscar Lemnaru (scrisorile numerotate 321,323, 324, 339, 342, perioada 1944-1947, în Ion Barbu, *op. cit.* II, pp. 900-1001).

6. idem, pp. 908 -909.

7 „Timpul”, 10 april. 1947.

8 „Revista Fundațiilor Regale”, XV (serie nouă), nr. 7, iulie, 1947, p. 1.

9 „Revista literară”, III, nr. 19, 22 iunie, 1947.

10 „Revista literară”, III, nr. 9, 13 aprilie, 1947, p. 5, cu dedicația „Președintelui de onoare Al. Rosetti. „Revista literară” este foata „Orizont”; începe direct de la nr. 5 pentru a se metamorfoza, la scurt timp, în „Flacăra”.

11 Vezi scrisoarea din 13.04. 1948; republicată de Mircea Coloșenco în Ion Barbu, *op. cit.* II., pp. 941-942.

12 „Revista literară”, an III, nr. 9, 13 april. 1947.

13 Marian Popa, *Istoria literaturii române de azi pe mâine*, I, Fundația Luceafărul, București, p. 127.

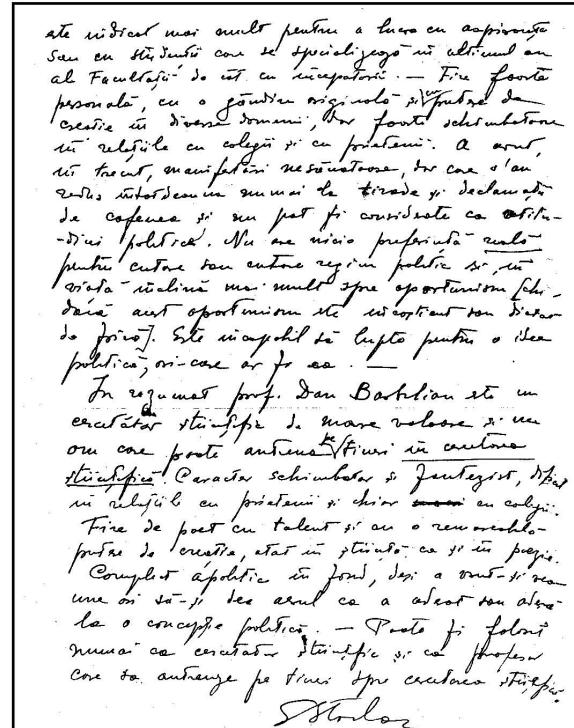
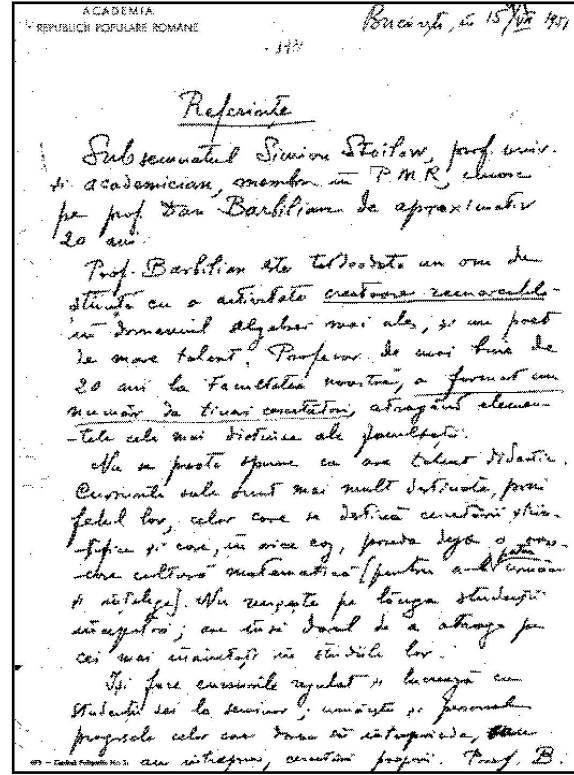
răspunde fără îndoială imensa majoritate a cititorilor de literatură din România. O mâna de «esteți» va recunoaște însă, în cele de mai sus, un fragment dintr-o poezie a lui Ion Barbu. Pe marginea lor, ca și în cazul picturilor lui Picasso, criticii burghezi au scris volume pedante. Nici o demonstrație a esteticii și criticei «pure» nu poate transforma o asemenea îmbinare inchoerentă într-o operă de artă. Pentru cine e dispus să identifice arta cu tehnica «picturii cu fecale» sau a poeziei cu *Uvedenrode* nu începe îndoială că o artă decadentă din punct de vedere ideologic duce fără scăpare la decadență estetică¹⁴.

La atacurile concertate participă Ov. S. Crohmălniceanu și Ion Vitner¹⁵, primul cu articoulul *Ermetismul*, iar al doilea scriind despre *Limitele decadentismului în cultura românească*. Sub impactul unor astfel de atitudini demolatoare de creații și destine, Ion Barbu va răspunde printr-un articol *pro pace*¹⁶, semnat pe aceeași pagină cu Asztalos Istvan, Ury Benador, Geo Bogza, D. D. Botez, Lucia Demetrius, Chiril Economu, Mihail Mujic, M. R. Paraschivescu, Cezar Petrescu, M. Ralea, Revy Elena, Gh. Spacu, Ana Tălmăceanu-Dinescu, Tudor Vianu, George Vraca, Gh. Vrânceanu.

La 31 Decembrie 1947, cadrele universitare din Universitatea București depun Jurământul de credință „poporului și de a apăra Republica Populară Română împotriva dușmanilor din afară și dinăuntru și de a respecta legile Republicii Populare Române și de a păstra secretul de serviciu”. Printre semnatari se află și Dan Barbilian¹⁷.

În februarie 1948 publicația „Studentul român”¹⁸ tipărește textul *Narcisismul, o falsă valoare a poeziei moderne*, al căruia semnatar este Savin Bratu.

Din *Chestionarul* (datat 4 martie 1949), la care Ion Barbu răspunde pentru *Fișă personală întocmită de Ministerul Educației Naționale, Cultelor și Artelor (Direcția Generală a În-*

14 În „Scânteia”, 27 oct. 1947.

15 „Contemporanul”, nr. 58, din 31 oct. și, respectiv, 62, din 28 nov. 1947.

16 Apud Mircea Colosenco, în Ion Barbu, *Opere*, II, Editura Univers Enciclopedic, București, 2000, p. 1190-1192.

17 Ion Barbu, *idem*, p. 931.

18 „Studentul român”, seria 3, anul 4, nr. 9, 25 febr. 1948.

văřmântului Superior), Facultatea de Științe din București, rezultă atitudinea mai degrabă de apropiere și conformitate a poetului cu cerințele politice ale vremii. Din acest Chestionar se știe, de pildă, că matematicianul devenise membru al organizațiilor ARLUS (1946) și al Institutului Soviato-Român (1947)¹⁹, că în septembrie 1947 aderase la P.C.R., că din octombrie 1940 simpatizase cu Programul de revendicări sociale, înselător, al legionarilor, iar după 23 August 1944 nu mai depusese nicio activitate politică²⁰.

Dintr-o altă Declarație, intitulată *Situația la Facultate* și publicată de Gerda Barbilian desprindem și alte amănunte referitoare la întrebările ce i se puneau despre trecutul său: „Fișa pe care mi-o alcătuise legionarii G.M. și R.T., asistenți ai Facultății pe atunci, poate fi arătată ca dezastroasă. Aceeași învinuire de simpatii semite și democratice (probe: editarea volumului meu de poezii de către *Cultura națională*, fundată de A. Blank, volumul elogios *Ion Barbu*, scos la aceeași editură de Tudor Vianu, camaraderia mea cu pictorul Marcel Iancu, cu scriitorul Felix Aderca și mai ales vechile și nestrămutatele prietenii cu avocatul Simion Bayer și academicianul de astăzi Al. Rosetti (...) Mai grav, în Facultate n-am șovăit să disting, când era cazul, pe studenții de origine evreiască: M.P. și Gh.T., M.N. E sigur că meritul lor era de partea cestor studenți, și n-am făcut decât să-i proclam. Pe atunci însă puțini profesori aveau acest curaj. În timpul guvernării legionare... casa mea a stat deschisă foștilor mei studenți Gh.T. și M.P., cărora le împrumutam cărți și căutam să le mențin antrenamentul matematic în acea perioadă dificilă pentru ei, plină de

19 Vezi Ion Barbu, *Opere*, II, p. 1089.

20 Redăm din *Fișa personală întocmită de Ministerul Educației Naționale, Cultelor și Artelor (Direcția Generală a Învățământului Superior)*, Facultatea de Științe din București: 1. Cât timp a funcționat în afara Ministerului Public: [răspuns]: Din martie 1930 până la sfârșitul lui septembrie 1940, am fost actuar la Ministerul Muncii (Asigurări Sociale). Motivele plecării: Dat afară fiindcă nu eram legionar// 2. Din ce sindicat faceți parte și de când? [răspuns] Sindicatul Corpului Didactic Universitar, din ianuarie 1945// Din ce organizație de masă? [răspuns] ARLUS, 1946; Institutul Soviato-Român 1947// Din ce organizație politică? [răspuns] Am aderat, în septembrie 1947, la P. C. R.// Cu ce organizație ați simpatizat în trecut? [răspuns] Am simpatizat, din octombrie 1940, cu Programul de revendicări sociale, înselător, al legionarilor// Din ce organizații politice ați făcut parte? [răspuns] Din niciuna// Activitate politică după 23 August 1944? [răspuns] - // Ați fost condamnat politic? [răspuns] - // (passim)

21 Gerda Barbilian, *Ion Barbu, Amintiri*, Editura Cartea Românească, 1975, pp.226-228, reluată în Ion Barbu, *Opere* II, pp. 438-439.

măsuri rasiste pe cât de stupide, pe atât de crude (...) Mama ei [a soției], văduva unui doctor din Kottbus, a avut mult de suferit din pricina regimului hitlerist. Rămânerea în București a vărului nevestei mele, antifascistul Rudolf Schmidt, obținerea vizei din 6 în 6 luni, se făcea sub propria mea garanție și devenise un adevărat coșmar pentru mine. Cea mai mică bănuială de ostilitate împotriva regimului fascisto-legionar... ar fi adus automat anularea girului meu și extrădarea aceluia nefericit (vezi dosarul Siguranței, corespondent bilet de liberă trecere: nr. 73382/1936).

Legionarii mi-au cerut imediat să-i servesc cu scrisul... N-am îndrăznit să-ii refuz și le-am predat câteva manuscrise (mai ales cu conținut religios), de care ei au dispus apoi. Asasinatele din noiembrie, printre care ale lui Iorga și Madgearu, mi-au deschis ochii. De atunci am bătut în retragere: cu prudență, pentru a nu provoca răzbunarea lor. Căderea legiunii a rezolvat încă mai curând decât sperasem aceste dificultăți²¹ (passim).

Dacă în viața personală *Chestionarele* și *Declarațiile* aduc grele clarificări, în ceea ce privește viața literară a poetului, acesta continuă să fie etichetat în tonurile cele mai sumbre. În raportul *Spre un nou avânt al creației literare* (25-27 mart. 1949). Zaharia Stancu califică mesajul artistic barbian drept un „cântec intelectualizat până la dezumanizare” și nu face decât să recicleze idei deja scrise cu trei săptămâni înainte în „Viața Românească”, unde afirma că Ion Barbu este autorul unor „lucrări inutile, ba chiar dăunătoare”²².

Devine într-o bună măsură explicabil de

ce poetul își pune un an mai târziu, în 1950, semnatura pe un text de conjunctural, de „atitudine” împotriva războiului rece și al imperialismului american: „Știința este rodul păcii. A pregăti atmosfera vreunui nou război înseamnă să porți o atingere de moarte cercetării. De altfel, imperialismul, și mai ales imperialismul american, a însemnat totdeauna o nesocotire a tot ce este sfârșare creatoare. E cunoscut că universitățile de peste Ocean, cele mai dotate de «regii» trusturilor, sunt și cele mai elementare. Universități în care tinerimea învață să se deșuceze, cu țigări opiate și apropieri promiscue. Lucrând cu atâtă răvnă la în sectorul nostru științific, acela al Algebrei moderne, inspirându-ne din gândirea marilor algebristi sovietici, avem sentimentul de a lucra pentru pace. În conexiunea universală care comandă fenomenele, știința pură e strâns legată de știința aplicată, de la care așteptăm atât îmbunătățirea condiției noastre omenești, cât și făurirea mijloacelor potrivite de apărare contra atentatelor atomice plănuite de conducători cu mentalitate de gangsteri”²³. Cuvintele par a-i aparține datorită cătorva vocabule care fac notă distonantă cu limbajul proletar, lăngăndicat, pe care M. Nițescu l-a amendat, peste ani, într-o carte de sertar²⁴.

Anul 1951 acutizează raporturile oficialității cu moștenirea literară barbiană. Lupta „proletariatului literar” împotriva intimismului, decadentismului, ermetismului, cosmopolitismului, într-un cuvânt împotriva modernității, ia amploare odată cu desfășurarea Sesiunii generale a Academiei R.P.R., din martie 1951. Intervențiile participanților sunt strânse în volum sub titlul *Lucrările tovarășului Stalin asupra lingvisticii și problemelor științelor din țara noastră*²⁵. Leonte Răutu, conducătorul prezidiului, afirma:

22 „Viața Românească”, nr. 3-4-, mart.-april., 1949, p. 205.

23 „Știința este rodul păcii, în „Contemporanul”, 21 aprilie 1950, p. 3 și reluat în Ion Barbu, *Opere*, II, pp. 483.

24 M. Nițescu, *Sub zodia proletcultismului. O carte cu domiciliu forțat (1979-1995). Dialectica puterii. Eseu politologic*, Ediție îngrijită de Mihai Ciurdariu, Editura Humanitas, București, 1995, Seria *Istorie*, pp. 294-295.

25 Academia R.P.R., *Lucrările sesiunii generale științifice din 21-25 martie 1951*, Editura Academiei, București, 1951.

26 „Viața Românească”, nr. 5, mai 1951.

„Poetul Ion Barbu, ale cărui poezii și acum constituie slăbiciunea secretă a unora dintre intelectuali și care este de altfel un matematician valoros, a ajuns pur și simplu la interjecții: «*Lir-li-lai, cir-li-lai,/ Precum stropii de apă rece/ În copaie când te lai/ Vir-o-cin-go-co-ling,/ Oase-nchise afară-n firg/ Lir-liu-gean, lir-liu-gean*». Cu cât dispreț pentru popor, pentru limba sa, pentru comorile culturii sale i-a animat pe acești scriitori [referințele sunt extinse din contextul mai larg, necitat de noi, la Arghezi și Blaga] care au putut să pună fără jenă pe hârtie aceste «conjugabilități», «cosmogeneze» și «vir-o-cingo-co-linguri».” Printre cei care țin să-i dea, și ei, o lecție creației lui Ion Barbu se numără și Eugen Campus: „cine pledează pentru o limbă populară a literaturii, exclude orice valoare a operei barbiene”²⁶. Citit astăzi, enunțul ar fi corect și în conținut, și în formă, deoarece – este bine știut – o „limbă populară a literaturii” n-ar fi posibilă, ci contrară dialecticii limbajului și cu atât mai mult evoluției limbii literare.

Ca o curiozitate, cel puțin, merită înregistrat un *Protest* al poetului: „Nu vin la cafenea nici să fac afaceri, nici să stau de vorbă. Vin să-mi fac munca mea de matematician care are din păcate nevoie de excitantul cafelei. Mă costă bani și sănătate, dar nevoia e imperioasă. Filtrul care mi se servește uneori e contrafacere. Desigur, apa dulceagă și neagră, ce se aduce sub acest nume, nu face 200 de lei! Declar că această neregulă aplicată mie, pentru care cafeneaua este un cabinet de lucru, înseamnă pur și simplu sabotagiu. Lucrez în cadrul planului cincinal la un tratat de matematice (și în calitate de scriitor, la o traducere din Shakespeare). Fac vinovații pe funcționarii puțin scrupuloși, care falsifică filtrul, de întârzierea muncii mele.” Protestul, datat 17

BUNA ȘI PARHON
Facultatea
Catedra de LNM

677 dan Barbu, prof. 4X

CARACTERIZARE
a activității profesionale și sociale a tov.
pe anul de învățămînt 1955/1956

1.- Activitatea didactică:
 a). Îndeplinirea normelor *da*
 b). Nivelul lecțiilor seminariilor, lucrărilor de laborator, etc. tipuri
 și progresul realizat față de anii precedenți
 Nivel ridicat, și de valoare, și a tipurii, și de linșă
 c). Legătura cu studenții *Se face foarte bună, și consultativă*

2.- Activitatea științifică:
 a). Îndeplinirea planului de activitate științifică pe anul 1955-1956
 Îndeplinit, foarte bună
 b). Lista lucrărilor publicate sau date la tipar în 1955-1956
 "Teoria algebrică", "Geometria proiectivă", "Lucrare cu variajări în cadrul ecuației", "...

3.- Orientarea ideologică în activitatea didactică și științifică
 Orientare ideologică, totuși

4.- Activitatea depusă în vederea ridicării calificării profesionale
 A participat la un reuniune de lucru

**5.- Perspectivale de dezvoltare în viitor în activitatea didactică
și științifică.** *Totuși, bune*

6.- Activitatea obținută depusă și atâtceală și
 totalitară, și pedagogică, și didactică

7.- Propunerile sefului de catedră
 Zoare multă din profesori tocmai în cadrul activității științifice, deschisă și interacțivă, și fizică, și matematică, și cadrul algebră.

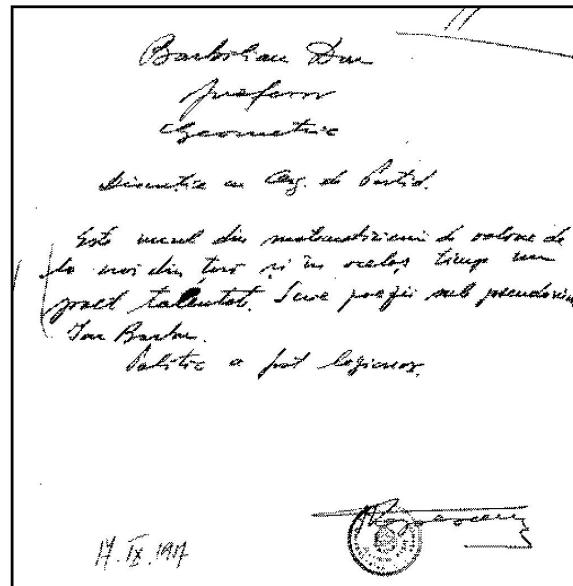
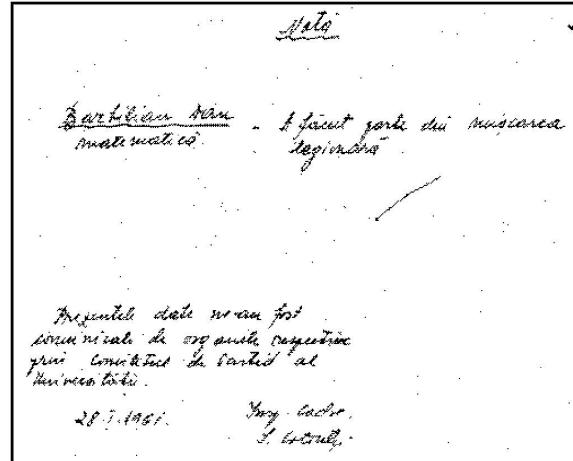
Data: 22.1.1956.

NOTĂ: fișa se completează în dublu exemplar.

SEF DE CATEDRA,
Ioan Barbu

noiembrie 1951, este semnat D. Barbilian (scriitorul Ion Barbu), Profesor la Universitatea C.I. Parhon, Membru al Uniunii Scriitorilor din R.P.R.²⁷ Cafeneaua făcea parte din viața sa, acolo își redacta o parte din cursurile ținute „peste drum” la Facultatea de Matematică, iar episodul a intrat în anecdotica vietii literare.

În 1953, în pofida organizării unor consfătuiri menite să amelioreze activitatea editorială, grupul marilor scriitori din care face parte și Ion Barbu este sistematic ocolit. La consfătuirea organizată de E.S.P.L.A, Zaharia Stancu deplângea „linia îngustă și greșită” trăsată în vechiul regim valorificării moștenirii literare. Stancu cerea să fie tipăriți mai mulți clasicii ai literaturii universale și mulți români, printre care nu se numără însă Arghezi, Blaga, Barbu, Pillat, Goga, Voiculescu. Aceleași idei, dar în continuare ignorând adevăratele valori, se regăsesc în *Comori îngropate*²⁸, semnat de Zaharia Stancu. La sugestia lui Gheorghiu-Dej și sub direcția lui Mihai Ralea, Ministerul Culturii a organizat în anul următor o nouă consfătuire, secretă, privind politica editorială, consfătuire la care au fost invitați intelectuali și scriitori fără atribuții în sistemul politic sau de conducere literară. Cu acest prilej, G. Călinescu a propus retipărirea lui Arghezi, Blaga, Al. Philippide și Ion Barbu. „Un accent special e pus și de această dată pe traducerea capodoperelor universale. Gheorghiu-Dej aproba acum orice sume pentru atingerea acestui scop; se naște în acest fel o armată de traducători în rândurile căreia sunt acceptați chiar și reacționari...”²⁹. Scopul, în ceea ce privește revenirea în actualitatea literară a lui Ion Barbu, este atins ca traducător, poetul fiind cooptat începând cu anul următor (1954) în colectivul de traducători ai integralei shakespeareiene. Însă, ca poet, Ion Barbu rămâne

Poză de la 1940.	Mihail
Ion Barbu (București)	membru al Consiliului Național de științe și tehnologie
1940	prof. Titulescu, membru al Consiliului Național de științe și tehnologie
1940-1944	prof. Titulescu, membru al Consiliului Național de științe și tehnologie
1944-1954	prof. Titulescu, membru al Consiliului Național de științe și tehnologie
1954-1960	prof. Titulescu, membru al Consiliului Național de științe și tehnologie
1960-1964	prof. Titulescu, membru al Consiliului Național de științe și tehnologie
1964-1974	prof. Titulescu, membru al Consiliului Național de științe și tehnologie
1974-1984	prof. Titulescu, membru al Consiliului Național de științe și tehnologie
1984-1994	prof. Titulescu, membru al Consiliului Național de științe și tehnologie
1994-2004	prof. Titulescu, membru al Consiliului Național de științe și tehnologie
2004-2014	prof. Titulescu, membru al Consiliului Național de științe și tehnologie
2014-2024	prof. Titulescu, membru al Consiliului Național de științe și tehnologie

27 Vezi referințe mai ample despre „boemul” Ion Barbu în C. Cristobald, *Capșa literară*, în „Amfiteatrul”, I, nr. 10, octombrie, 1966, reproducă de Gerda Barbilian în *Ion Barbu, Amintiri* 1975, pp. 268-269; episod amintit, de asemenea, și de Șerban Cioculescu, *Amintiri*, Editura Eminescu, București, 1975, p. 254, ediție reluată și întregită sub titlul *Amintiri și Jurnal*, Editura Muzeul Literaturii Române, București, 2007, p. 310-314..

28 „Viața Românească”, nr. 8, aug., 1953, Vezi și Marian Popa, *Istoria literaturii române de azi pe mâine*, I, Fundația Luceafărul, București, p. 863.

29 Marian Popa, *idem, ibidem*.

pe mai departe contestat. Ștefan Iureș și Ștefan Gheorghiu publică în aceeași perioadă amplul studiu *Câteva probleme ale creațiilor tinerilor scriitori*, care apare mai întâi în „Scânteia” și în numărul imediat următor din „Tânărul scriitor”. Scriind despre direcții noi, dar și despre „modele”, cei doi afirmă: „E limpede că poezile decadente scrise în perioada dintre cele două războaie de I. Barbu, Lucian Blaga, Tudor Arghezi și alții nu pot sluji drept pildă unui scriitor care vrea să exprime un conținut pozitiv, să făurească opere de înaltă artă”³⁰.

Atacul lui N. Tertulian³¹ asupra unei recenzii scrise de Mihai Gafita, atac în care Ion Barbu este pomenit în tonurile obișnuite

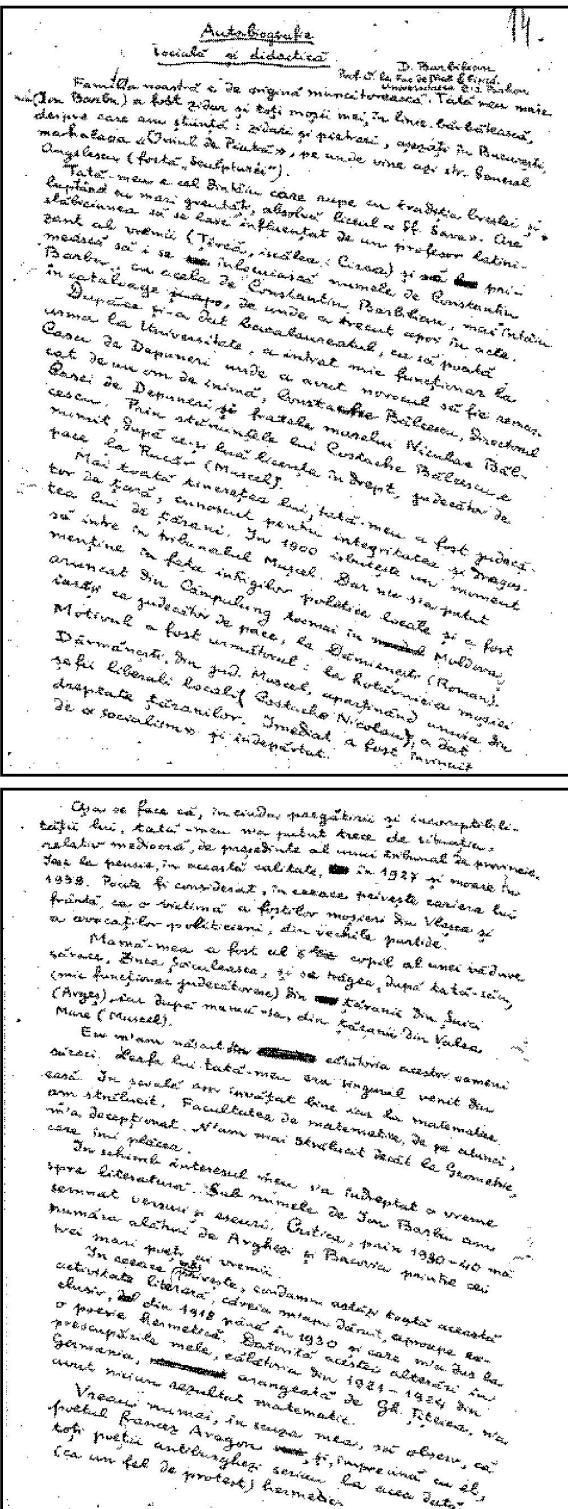
(deși articolul nici măcar nu-l viza), produce consecințe imediate la Cafeneaua Capșa, după cum consemnează Valeriu Râpeanu care a asistat la dialogul dintre Ion Barbu și Paul Georgescu. Mărturisirea sa trebuie luată, în lipsa documentelor, sub rezerva memoriei subiective³². Pornind de la o recenzie la un volum de versuri al lui Cicerone Theodorescu, Tertulian găsise nimerit să lovească, între alții, și în Ion Barbu: „Cu asemenea metode, tov. M. Gafita, care în repetate rânduri a atacat cu îndrăzneală manifestări ale influențelor ideologice antirealiste în poezia noastră, trebuie să-și dea seama că se deschide calea întregirii «pașnice» în poezia realistă, pro-

30 „Scânteia”, nr. 2945, 13 april. 1954; „Tânărul scriitor”, nr. 5, mai 1954; vezi și Ana Selejan, *Literatură și totalitarism* (anul 1954), Sibiu, 1996, p. 167; Marian Popa, *idem, ibidem*.

31 N. Tertulian, *Cui prodest?*, în „Viața Românească”, nr. 16-17, 1-7 iulie, 1954; vVezi și în Ana Selejan, *op. cit.*, p. 66.

32 „La Capșa, prin 1954, îl puteai întâlni pe Ion Barbu, zburlit și încruntat, acoperit de fumul cafelelor, cufundat în calcule, oprindu-se cum s-a oprit odată văzându-l pe Paul Georgescu întrând. Paul Georgescu lucra atunci în aparatul de propagandă al C.C. al P.C.R., era conferențiar la Facultatea de Litere și eminență cenușie - se zicea - a celor mari, I. Chișinevschi și Leonte Răetu. Dat fiind că dintre studenții anului IV al Facultății de Filologie ce urma să absolve în 1954 eram ceva mai răsărit, George Macovescu și Tudor Vianu mă propusese să lucrez la nou înființata „Gazeta literară”. Paul Georgescu a vrut să stea de vorba cu mine. Nu într-un birou, ci într-un mediu literar. Și cum Facultatea de Filologie se afla în imediata apropiere a cofetăriei Capșa, mi-a spus, înainte de a începe orele, să-l aştept la terminarea cursului.

Așa am și făcut. Am mers la Capșa, unde intram pentru prima oară. De cum am pășit în braserie - la ora aceea, patru după-amiază, aproape goală - m-a izbit figura celui ce stătea singur la o masă. Scaunul era lipit de peretele opus intrării. Figura îmi părea cunoscută. De unde? Poate dintr-o fotografie. Nu știam spune cine este. Paul Georgescu a ales o masă destul de îndepărtată, în colțul din dreapta cum intri, practic în unghiul vitrinei cu peretele dinspre restaurant. Nici nu ne aşezasem bine pe scaune, când bărbatul căruia figură mă străduiam să o caut prin amintiri, care părea că nu vede pe nimeni, într-atât era de cufundat în hârtiile răvășite pe masa plină cu componente serviciului de cafea, se scoala și se îndreaptă către Paul Georgescu. Abia așezat pe scaun, acesta îmi spune: „E Ion Barbu.” Se ridică și face doi pași spre el, îl salută, dau mâna și rămân în picioare. Pentru ca imediat ce și-au strâns mâna a început monologul lui Ion Barbu. N-am tras cu urechea. Ion Barbu era practic rezemat de spătarul scaunului meu. N-a strigat, dar nici n-a vorbit în soaptă. Nu-l vroia drept unic interlocutor pe Paul Georgescu. Era evident că îi avea în vedere și pe cei doi-trei necunoscuți, printre care mă număram, de la mesele apropiate. «Cine - și a urmat o expresie neaoșă, fără perdea - este Tertulian care mă înjura în „Viața Românească”? A început brusc și n-a acceptat nici un răspuns. «Domnule Paul Georgescu, eu am publicat acum treizeci de ani un volum de poezii în trei sute de exemplare. De atunci am mai tipărit câteva poezii. Cine credeți că mai mă ține minte? Căți oameni mai au carteaua sau revistele în care am publicat după aia? Cine mai știe că a existat un poet Ion Barbu? Știți ce faceți dumneavoastră, comuniștii? Faceți ca părinții care seara își întreabă băiatul dacă n-a observat ceva suspect la colegii lui când merg la W.C. în recreație. Copilul îi răspunde nu. După câteva seri tatăl revine. Răspuns negativ. După alte seri îl întreabă din nou dacă nu cumva colegii lui nu l-au îndemnat să facă onanism. Răspunsul este din nou negativ. Și apoi seri de-a rândul îi atrag atenția: vezi, tu să nu faci onanism. Până când copilul bătut la cap se interesează cum e când ești onanist și atunci se apucă și el de onanism. Așa faceți și dumneavoastră comuniștii, tot spunând poețiilor să nu-l imitați pe Ion Barbu, să nu urmați poezia lui Ion Barbu, să fiți atenți la faptul că e o poezie decadentă, or să înceapă să o caute și or să mă citească. Îți mulțumesc. La revedere». Cu acestea Ion Barbu i-a strâns mâna lui Paul Georgescu, s-a dus la masa lui și s-a cufundat în hârtii. Paul Georgescu s-a așezat cam încurcat la masă și mi-a spus: «Ai auzit?» Nu știam să nu aud”.(Valeriu Râpeanu, *Vijeliosul Ion Barbu*, în format electronic, <http://www.memoria.ro/>.

33 în „Viața Românească”, nr. 1, ian. 1954.

34 „Scânteia”, nr. 3026, reluat și de „Viața Românească”, nr. 8, aug., 1954; vezi și Ana Selejan, *Literatură și totalitarism* (anul 1954) Sibiu, 1996, p. 56.

35 „Viața Românească”, an IX, (serie nouă), nr. 10, 1956, p. 5.

36 Ion Barbu, *op. cit.*, II, pp. 720-721; vezi și Barbu Cioculescu, *O retrospectivă Ion Barbu. Centenar*, în „România literară”, nr. 9-10, 15-21 mart. 1995, p. 16-17.

gresistă, a celor mai virulente poezii decadente în care și-au exprimat «ne-mulțumirile» vagi, «cugetările» și «îndoilele» Mallarmé sau la noi Ion Barbu, Lucian Blaga s.a.³³

Printre cei care, în mod constant, iau în răspăr creația barbiană se numără și Nestor Ignat, deja amintit. În articolul *Cu privire la valorificarea moștenirii noastre culturale*, Ignat se întreba: „Cum s-ar putea sluji oare poezia adevărată, poezia care oglindeste bogăția infinită a vietii, de «tehnica» decadentă a poeziei lui Ion Barbu, al cărui «crez» este tocmai negarea realității, «rarefierea lirismului absolut», «purificarea» lumii, «până a nu mai oglindii decât figura spiritului nostru»³⁴.

Semnătura poetului reapare, pe o creație artistică, de abia în 1956. Revista „Viața Românească”³⁵ îi publică *Bălcescu trăind*, despre care Barbu Cioculescu probează că e scrisă încă din 1948, când avuseseră loc manifestările prilejuite de centenarul Revoluției de la 1848 și fusese prezentată spre publicare lui N. Moraru, la sugestia lui Al. Rosetti, căruia poezia îi este dedicată, dar „inenarabilul dictator al artelor” (cum îl numește Șerban Cioculescu) a refuzat-o. În opinia lui Barbu Cioculescu, *Bălcescu trăind* fusese scrisă ca o replică la *Bălcescu murind*, poezia lui Vasile Alecsandri, fiind „cea mai bună, scrisă în acest an în cinstea lui N. Bălcescu, promovat marele erou al revoluției pașoptiste. Ion Barbu știa să se orienteze avantajos (ce e drept, în acest caz impus de binefăcătorul său amic, căruia i-a și dedicat poezia)“³⁶.

La 1 februarie 1958, apărea în oficiul „Scânteia” articolul redațional *Cerințe mari în fața editurilor*, menit să indice liniile reorientării în politica editorială. Textul, consideră Pavel Țugui, „a avut drept unic scop să blocheze publicarea culegerilor de poezii din lirica românească interbelică, îndeosebi din Blaga și Ion Barbu, ce se găseau într-o

fază avansată de realizare.³⁷ Alarmaț că în unele articole încep să apară numele unor Ion Barbu și Lucian Blaga, Nestor Ignat își varsă năduful sub titlul *False modele*, într-o dublă intervenție³⁸.

Barbu și Blaga redevin ținta dogmatismului revigorat, săgeți și vituperări îndreptându-se inclusiv asupra persoanelor care îi citează pe indezirabili. Inclement se arată Nestor Ignat și cu reeditarea *Crailor de Curtea-Veche*, reproșând buna ei primire la „Steaua”, chiar de A.E. Baconsky, redactorul sef al revistei clujene.

În calitate de matematician, Dan Barbuțian semnează în „Tribuna” din 17 mai 1958 articolul *Direcții de cercetare în matematicile contemporane*, relevant doar în ceea ce privește prezența, oricără de modestă, în presa acelor vremuri.

Pe plan literar, B. Elvin, preia ștafeta de la Nestor Ignat, pregătind o triplă lovitură. Articolele se intitulează *Împotriva ermetismului*, *Sensul retrograd al poeticii lui Ion Barbu* și *Impasul poetului*. Toate apar în „Gazeta literară”, publicația cea mai importantă din sfera artei cuvântului, și conțin afirmații precum: „La o analiză severă, versurile ermetice ale lui Ion Barbu se arată conduse de ideile cele mai retrograde.

Chiar și tăcerea în care s-a claustrat, după ce a publicat *Joc secund*, e urmarea logică a poziției adoptate (...) Despușierea artei de tot ce are real, obiectiv, omenesc, reprezentarea lumii prin «esențe» imuabile și încadrarea fenomenelor vieții în scheme prestabilite, toate acestea arată că Ion Barbu pledează pentru o poezie reaționară care în loc să ducă la cunoașterea autentică a lumii, o întunecă (...)

Inflexibil în erorile sale, ca într-o virtute, poetul nu a renunțat niciodată să facă din versurile sale conspirația menită să infiltreze în spiritul cititorilor beția înlăn-tuitoare, ca un opium, a irationalului”³⁹.

Aragor și-a dat seama de rolul său în literatură, literatură
lumii și a genul dramul este mijlocul mesajului
cunoscător. La fel decupașnul, dar bine numit în 1930,
fel de cunoscător și experientă publică, un aspect
cu literatură și cu căutări și fără utilă indispuse de mo-
rătoare și scumpă.

³⁷ Pavel Tugui, *Amurgul demiurgilor* (Arghezi, Blaga, Călinescu), Editura Floarea Darurilor, Bucureşti, 1998, p. 144.

³⁸ „Scânteia”, nr. 4201-4202, din 28 și 29 febr. 1954. Vezi și Marian Popa, *idem*, I, p. 868.

³⁹ „Gazeta literară”, VI, nr. 39, 41 și 42, din 15 sept., 9 și, respectiv, 16 oct. 1958, toate apărute pe pagina a doua. Vezi și Mircea Coloșenco, *Note și comentarii la Ion Barbu*, op. cit., II, pp. 1191-1192

caiete critice

Lucian Chișu

2. Studii.

La numirea în serviciu Când am intrat în Învățământ (1925) : licențiat în matematică
In prezent Doctor în matematică

Secundare. Școala Liceul Logiar și Mihai Viteazul din București, Bacalaureat la Bacalaureat la Liceul Mihai Viteaz

Diploma No. Diploma de Bacalaureat depusă la inscrierea în universitate (1914). Nominată Superioară. Școala superioară Facultatea de Științe din București.

Diploma de licență 8745/1921 (licență doctorat) de doctorat:

No. 233 din 21. 7. 1932 luna Iunie anul 1932

în specialitățile Matematică

Speciale. Seminarul pedagogic din n' am seminarul pedagogic

Certificat No. din luna anul

Alte studii și examene speciale. Cursuri I. C. D., cât timp și unde

Examen de capacitate trecut în sesiunea Examen de Conferință, Primăvara 1933

localitatea București, Facultatea de Științe

cu specialitățile principale Geometrie

secundară

Doctorat din București luna Ianuarie 1929 Tratând despre

Reprezentarea canonico a adunării funcțiunilor ipereliptice

nota obținută foarte bine

Limbi cunoscute și în ce măsură franz, engleză, nem. testă (citesc, vorbesc, scriu)
engleză (citesc).

3. Din ce sindicat faceți parte și de când? Sindicatul Corp. Didact. Univ. din Ianuarie 1945

Din ce Organizație de masă (A.R.L.U.S., U.F.D.R. etc.) și de când? Part. Sos. Română 1946

Din ce Organizație politică faceți parte și de când? Am aderat în Sept. 1947 la P.C.R.

Răspunderi politice: în trecut Nu

în prezent Nu

Cu ce Organizație politică ați simpatizat în trecut? Din Octobre 1940 până la masacrele din Noembrie 1940 am simpatizat cu programul de revendicări sociale, - înzestrator al legionarilor

Din ce partide sau org. politice ați făcut parte?

Din niciunul

Când și în ce calitate?

Niciodată

Activitatea politică înainte de 23 August și după Nicio activitate politică

Ați fost condamnat politic. Nu Dece?

4. Ați fost în străinătate?

Unde? In Cehoslovacia, Austria, Germania, Olanda, Norvegia, Suedia.

Când? In 1921-24; 1934; 1936; 1938; 1941

Cu ce scop? Studii matematice (1921-1924 la Goettingen și Berlin). Apoi, numai pentru a participa la Congresele Matematice.

Nota dominantă a ultimilor ani de viață este aceasta. La ea contribuie și Lucian Raicu („orice tendință ermetică împiedică îndeplinirea importantului rol educativ și estetic al poeziei”⁴⁰), Silvian Iosifescu („Dar în trecerea de la aptitudini la opera de valoare certă hotărăște experiența de viață și orientarea ideologică.

Sensibilitatea, inteligența, darul expresiei pot fi sterilizate de formalism, ca la Valéry sau la Ion Barbu”⁴¹) și alții.

Cu sănătatea tot mai subrezită, internat cu ciroză hepatică, poetul se sfârșește în 11 august 1961, ducând cu sine speranța că îl va regăsi pe vreo pajiste a Ierusalimului ceresc pe Burți, câinele său, la a cărui moarte scrie în *Jurnalul de creație*⁴² (1944 – 1959): „Din coșul Dopii, unde te-ai născut (la 4 ianuarie 1945, pe la ceasurile 11) până în Vinerea Mare când, cu două-trei căscături în gol, te-ai prăbușit lângă strachina cu apă, ai fost singura mea bucurie [subl. mea, L. Ch.]... Așteaptă, «curând voi odihni și eu»”. Uitarea se așterne rapid.

La 17 septembrie 1961, în *Jurnalul*⁴³ său, A.E. Baconsky evoca indiferența colegilor din domeniul științelor exacte și lasitatea literaților: „În același sector, un mormânt al lui Ion Barbu, despre a cărui moarte nu s-a scris nici un rând. Ce lași sunt literații! Si ce stupidă e broasca umflată înlăuntrul atâtior contemporani! Nu mi-a fost un poet de inimă, dar l-am stimat profund pe acest strălucit matematician balcanic al verbului românesc, căruia nici măcar colegii săi întru știință nu s-au învrednicit să-i consacre un necrolog în paginile unei publicații.

Mormântul avea o cruce de lemn, improvizată și purtând inscripția: Prof. Dan Barbilian. O mâna anonimă scrisese cu creionul chimic deasupra: Poetul Ion Barbu; un elogiu de nu știm unde venit” (pp. 29-30).

40 Lucian Raicu, *Accesibilitatea – o condiție a poeziei noi*, în „Viața Românească”, nr. 7 iul. 1959.

41 Silvian Iosifescu publică studiul *Măiestrie și meșteșug* în volumul colectiv *Probleme actuale ale literaturii realist-socialiste*, Editura pentru literatură, București, 1960.

42 Paginile *Jurnalului* sunt redate în *Dan Barbilian-Ion Barbu, Pagini inedite*, I-II, Editura Albatros, București, 1981, 1984.

43 În “Caiete critice”, nr. 3-4/ 2008, p. 30.

